

УДК 008

Mościcka Diana Marta**POLSKA MOZAIKA NARODOWOŚCIOWA****Мосьціцька Д. М.****ПОЛЬСЬКА НАЦІОНАЛЬНА МОЗАЙКА**

Польща – це місце зустрічі та співіснування багатьох народів, мов і релігій, що було юридично санкціоновано. Багатокультурність – це риса, яка історично зумовлена, особливо на Вармії і Мазурах, і одночасно є прикладом взаємної толерантності і поваги. Головні права національних та етнічних меншин у Польщі полягають, зокрема, у свободі поведінки, розвитку та праві на вивчення своєї мови, свободі збереження звичаїв і власної культури, праві на творення освітніх, культурних інституцій, захисті релігійної ідентичності, а також виборчих привілеях. Проблема багатокультурності – це проблема співіснування різних цінностей у рамках однієї держави.

Ключові слова: національні та етнічні меншини, національність, культура, спільнота, толерантність, юридичні регулювання, багатокультурність, культурна відмінність, співіснування.

Мосьцицка Д. М.**ПОЛЬСКАЯ НАЦИОНАЛЬНАЯ МОЗАИКА**

Польша – это место встречи и сосуществования многих народов, языков и религий, которое было юридически санкционировано. Многокультурность – это черта, которая обусловлена исторически, особенно на Вармии и Мазурах, и одновременно является примером взаимной толерантности и уважения. Главные права национальных и этнических меньшинств в Польше состоят, в частности, в свободе поведения, развития и праве на изучение своего языка, свободе сохранения обычаев и собственной культуры, праве на создание образовательных, культурных институций, защите религиозной идентичности, а также выборных привилегиях. Проблема многокультурности – это проблема сосуществования разных ценностей в рамках одного государства.

Ключевые слова: национальные и этнические меньшинсы, национальность, культура, сообщество, толерантность, юридические регулировки, многокультурность, культурное отличие, сосуществование.

Moscicka D. M.

THE MIXTURE OF NATIONALITIES IN POLAND

Poland is a place of contact and co-existence of many nations, languages, cultures and religions, which has been sanctioned by law. Multiculturalism is a historically conditioned feature, especially in the Warmia and Mazury region and, simultaneously, is an example of mutual tolerance and respect. The main rights of national and ethnic minorities in Poland include freedom of behaviour, development and the right to learn their language, freedom to maintain their own culture and customs, the right to establish educational and cultural institutions, the protection of religious identity as well as electoral privileges. The problem of multiculturalism is the problem of coexistence of different values within a single country.

Key words: national and ethnic minorities, nationality, culture, community, tolerance, respect, legal regulations, multiculturalism, cultural diversity, coexistence

Pojęcie mniejszości narodowych powstało, gdy ukształtowała się współczesna świadomość narodowa, czyli wtedy, gdy powstały obecne narody, natomiast zanikały tradycyjne podziały stanowe¹. Mniejszością narodową nazywamy grupę ludzi, obywateli państwa, którzy wyróżniają się od pozostałych obywateli dominujących w tym państwie swoją świadomością narodową². W Polsce wyróżniamy dwa rodzaje mniejszości: narodowe i etniczne.

Właściwie od początku powstania państwa, krzyżowały się w polskiej przestrzeni kulturowej różne grupy narodowościowe i etniczne³. Wynikało to z następstwa oddolnej ruchliwości przestrzennej ludzi i stosunku Polaków do cudzoziemców oraz odgórnego polityki panują-

¹ J. Tomaszewski; *Mniejszości narodowe w Polsce XX wieku*; Warszawa 1991; s. 7.

² Tamże, s. 9.

³ A. Chodubski; *Mniejszości narodowe i etniczne w Polsce: dziedzictwo przeszłości i teraźniejszości*; w: *Współczesne wyzwania polityki wobec romskiej mniejszości etnicznej – edukacja, dyskryminacja, wykluczenie społeczne*; red. E. Subocz, S. Garbart; Warszawa 2013; s. 108.

cych⁴. Ta odgórna polityka zorientowana była na utrzymanie korzystnych stosunków z różnymi podmiotami międzynarodowymi⁵, czego przykłady funkcjonują aż po dziś dzień.

Przez setki lat sytuacja ludów «obcych» osiedlających się w Polsce, zmieniała się. Niektórzy traktowali te zjawiska, jako swoistą wartość a inni wprost przeciwnie. Przewartościowania narodowe i etniczne nieraz potrafiły ożywić aktywność polityczną, pobudzić kulturę czy aspiracje narodowościowe. Po 1956 roku zaistniała możliwość rozwoju życia społeczno-kulturalnego właśnie przez mniejszości narodowe i etniczne⁶. Towarzystwa społeczno-kulturalne przybrały formę organizacji, stając się ważnym ogniwem organizacyjnym poszczególnych mniejszości⁷.

W Polsce obecnie można zaobserwować swoisty renesans zainteresowania mniejszościami oraz językiem regionalnym. Współcześnie polityka społeczna wielu państw świata a także Unii Europejskiej i Polski zachęca do aktywizacji grup mniejszościowych. Coraz śmiej ujawniają się tendencje do odmasowienia ładu kulturowego, czyli dążenie do upodmiotowienia struktur mniejszości⁸.

Miejsce, z którego pochodzę i w którym mieszkam (Polska północno-wschodnia), czyli region Warmii i Mazur, jest narodowościowym tygłem. To kraina, w której żyją obok siebie, ale i ze sobą mniejszości narodowe i etniczne. Pomiędzy tymi specyficznymi społecznościami panuje zgoda i coraz częściej szeroko pojęta współpraca. Owe mniejszości stanowią około 10% ludności zamieszkującej całe województwo⁹. Najliczniejszą, zwartą i mocno wspierającą się grupą są Ukraińcy, kolejną społecznością są Niemcy, następnie Białorusini, Romowie, Litwini i Rosjanie¹⁰. Region nasz zamieszkuje także około 6 tyś. Mazurów i 4

⁴ Tamże.

⁵ Tamże, s. 109.

⁶ Tamże.

⁷ Tamże.

⁸ Tamże, s. 126.

⁹ Informacja o sytuacji mniejszości narodowych i etnicznych w Województwie Warmińsko – Mazurskim; zobacz: http://wrota.warmia.mazury.pl/archiwum/images/stories/stories_2011/Kancelaria_Sejmiku/Pliki/informacja%20o%20mniejszo%C5%9Bciach%20sesja%2010.2010r.pdf (dostęp 10.01.2014 r.)

¹⁰ Tamże.

tyś. Warmiaków, posiadających swoją etniczną odrębność¹¹. Warmia i Mazury obejmujące swoimi granicami historyczną, południową część dawnych Prus Wschodnich, były zawsze regionem zróżnicowanym narodowo i religijnie. Skutkiem II wojny światowej był exodus mieszkańców¹², lecz dzięki akcji osiedleńczej i na skutek «Akcji Wisła» nasze województwo cechuje się współcześnie największą mozaiką narodowościową w Polsce¹³. Dlatego też władze samorządowe powołały 15 lat temu Komisję ds. Mniejszości Narodowych i Etnicznych (jedyną w Polsce), mając świadomość, iż województwo warmińsko – mazurskie wyróżnia się w Polsce właśnie złożonością narodowościową. Samorządowcy Warmii i Mazur zawsze starają się podkreślać, że «nie ma u nas konfliktów ani agresji na tle narodowościowym»¹⁴ i że «potrafimy żyć razem, w symbiozie»¹⁵, a region Warmii i Mazur może być wzorem dla innych. I chyba rzeczywiście, przynajmniej w moim odczuciu, tak jest! Jestem dumna, że moje województwo jest tak interesujące i kolorowe, bo dzięki temu znacząco różni się od pozostałych.

Przed II wojną światową Polska była krajem wieloetnicznym. Na ziemiach należących wtedy do Polski mieszkali przedstawiciele co najmniej kilkunastu narodowości. Najliczniejszą grupę stanowili wówczas Ukraińcy, Żydzi i Łemkowie¹⁶. Jednakże działania wojenne i ich polityczne konsekwencje sprawiły, że Polska stała się krajem homogenicznym, w którym mniejszości narodowe i etniczne nie stanowią dziś więcej niż 4% ogółu ludności.

Bezsprzecznie ochrona mniejszości narodowych i etnicznych jest niezbędną dla stabilizacji państwa, a różnorodności etnicznej, językowej i kulturowej należy się szacunek. Od zarania dziejów Polska znana była w Europie, jako silna ostoja tolerancji¹⁷, czego efektem

¹¹ Choć oficjalnie, zgodnie z Ustawą, Warmiaków i Mazurów nie uznaje się za mniejszość etniczną.

¹² W 1944 r. z ponad dwóch milionów, zostało niecałe pięćset tysięcy.

¹³ Tamże.

¹⁴ «Mniejszości żyją w zgodzie. Warmia i Mazury wzorem dla innych»; «Gazeta Olsztyńska»; 24.02.2011.

¹⁵ Tamże.

¹⁶ *Mniejszości Narodowe w Polsce*; Stowarzyszenie «Jeden Świat»; Service Civil International Polska; Poznań 2001; s.7.

¹⁷ *Pod wspólnym niebem. Narody dawnej Rzeczypospolitej*; red. M. Kopczyński, W. Tygielski; Warszawa 2010; s. 7.

jest wielowiekowa obecność w Rzeczypospolitej np. mniejszości: żydowskiej, karaïmskiej, tatarskiej czy romskiej; narodów prześladowanych w innych krajach, które właśnie u nas znalazły swój dom i postanowiły tu zostać na całe życie.

Polska jest miejscem styczności i koegzystencji wielu narodów, języków, kultur i religii. Choć może się to wydawać zjawiskiem nieco dziwnym, że prawie jednolity narodowościowo kraj Polaków (97-96%) jest miejscami tak bardzo zróżnicowany. Być może 3-4% rozrzuconych po całym kraju mniejszości wielu narodów to niedużo, jednak właśnie w miejscach dużego zagęszczenia zaczęto je dostrzegać. Co ciekawe, gdzieś na obszarach Polski wielokulturowość jest cechą uwarunkowaną historycznie¹⁸. Do wielokulturowych wysp należą Warmia i Mazury oraz Podlasie i Mazowsze a także miasta: Warszawa, Łódź i Wrocław.¹⁹

Do 1992 roku nie istniało żadne prawo odnoszące się do mniejszości narodowych, nie mówiąc już o etnicznych czy języku regionalnym²⁰. Nawet Powszechna Deklaracja Praw Człowieka czy Karta Narodów Zjednoczonych nie uwzględniały praw mniejszości²¹. Wielu uczonych usprawiedliwienia, dla tych zaniedbań, szuka w ogólnościach obaw przed separatystycznymi dążeniami mniejszości narodowych. Główny problem dotyczył przyznania mniejszościom narodowym praw grupowych, poza prawami indywidualnymi²². Koniec XX wieku, wyraźnie pokazał w Europie, że kwestie grup narodowych i etnicznych są jedną z najbardziej istotnych spraw dotyczących bezpieczeństwa, kultury, spokoju, współpracy oraz współżycia społeczeństw.

Nową erę w historii polskiej polityki wobec mniejszości narodowych, zapoczątkowały dwa wydarzenia z 1989 roku²³. Pierwszym było powołanie sejmowej Komisji Mniejszości Narodowych i Etnicznych przez Sejm (tzw. kontraktowy)²⁴. A drugim zdanie, wypo-

¹⁸ *Mniejszości Narodowe w Polsce*; Stowarzyszenie «Jeden Świat»...; s. 7.

¹⁹ Tamże.

²⁰ Tamże, s. 40.

²¹ Tamże.

²² Tamże.

²³ *Mniejszości narodowe w Polsce. Praktyka po 1989 roku*; red. B. Berdychowska; Warszawa 1998; s. 13.

²⁴ Tamże.

wiedziane przez pierwszego niekomunistycznego premiera RP Tadeusza Mazowieckiego, «Polska jest również ojczyzną mniejszości narodowych»²⁵. Te dwa zdarzenia zapoczątkowały debatę na temat: praw, współżycia i współpracy oraz relacji większości społeczeństwa z mniejszościami narodowymi i etnicznymi. To właśnie okres wielkich przemian w Rzeczypospolitej sprawił, że społeczeństwo polskie musiało zmierzyć się z problemem wypracowania nowej formuły koegzystencji ze współobywatelami a polityków zobligowano do pracy nad regulacjami prawnymi dotyczącymi zabezpieczenia praw owych mniejszości.

Podstawową i najistotniejszą kwestią dla mniejszości było uregulowanie ich statusu prawnego. I tak w wolnej już Polsce, po wojnie i czasach komunizmu, w najważniejszym akcie prawnym – Konstytucji RP, znalazły się wreszcie pozytywne gwarancje dla zachowania tożsamości, języka i kultury mniejszości narodowych²⁶. Był to «krok miłowy» w relacjach przedstawicieli mniejszości i władzy. Dopiero wtedy oficjalnie zaczęto mówić więcej na temat innych narodowości i języku regionalnym. Coraz lepiej wyglądały relacje towarzyskie współobywateli, zaczęto oficjalnie i z rozmachem organizować oraz promować imprezy i święta mniejszości. Mimo tego, generalna akceptacja grup narodowościowych nie przełożyła się tak szybko na uznanie ich za równych sobie obywateli²⁷. Na to potrzebowaliśmy jeszcze trochę czasu... Dlatego też ustawodawcy polscy w trosce o członków wspólnot narodowościowych stworzyli Ustawę definiującą oba rodzaje mniejszości oraz język regionalny a także określającą, które narodowości mogą być uznane za mniejszości narodowe i etniczne w Polsce. Działania te, miały na celu spowodowanie, aby członkowie różnych wspólnot narodowościowych i etnicznych poczuli się równoprawnymi obywatelami i wiedzieli, że państwo, w którym żyją sprzyja im, a nie działa przeciw nim. Zapisy z Konstytucji RP i Ustawy miały pokazać, że Polska dba i szanuje wszystkich obywateli bez względu na ich pochodzenie.

Rozwiązaniom prawnym oraz zmianie polityki państwa wobec mniejszości w latach 90-tych XX wieku towarzyszyły zmiany w postawach samych społeczności mniejszościowych oraz ich relacji

²⁵ Tamże.

²⁶ Tamże, s. 6.

²⁷ Tamże, s. 75.

z większą częścią społeczeństwa²⁸. W tym czasie nie tylko rdzenni Polacy modyfikowali a nawet całkowicie zmieniali zdanie na temat członków mniejszości. Tu obie strony zapracowały na «cieplejsze» relacje, które mamy teraz.

Najważniejszy akt prawny RP, czyli wspomniana Konstytucja porusza kwestie mniejszości w artykule 35, który mówi «Rzeczpospolita Polska zapewnia obywatelom polskim należącym do mniejszości narodowych i etnicznych wolność zachowania i rozwoju własnego języka, zachowania obyczajów i tradycji oraz rozwoju własnej kultury. Mniejszości narodowe i etniczne mają prawo do tworzenia własnych instytucji edukacyjnych, kulturalnych i instytucji służących ochronie tożsamości religijnej oraz do uczestnictwa w rozstrzygnięciu spraw dotyczących ich tożsamości kulturowej.»²⁹ Natomiast Ustawa z 2005 roku o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz języku regionalnym reguluje aspekty związane z zachowaniem i rozwojem tożsamości kulturowej owych mniejszości oraz zachowaniem i rozwojem języka regionalnego a także sposób realizacji zasady równego traktowania osób bez względu na pochodzenie etniczne³⁰.

Ustawa określa, że aby grupa obywateli polskich mogła oficjalnie otrzymać miano mniejszości narodowej w RP musi spełniać łącznie następujące warunki³¹: być mniej liczebną od pozostałej części ludności Rzeczypospolitej Polskiej; w sposób istotny odróżniać się od pozostałych obywateli językiem, kulturą lub tradycją; dążyć do zachowania swojego języka, kultury lub tradycji; mieć świadomość własnej historycznej wspólnoty narodowej i być ukierunkowaną na jej wyrażanie i ochronę; jej przodkowie musieli zamieszkiwać obecne terytorium Rzeczypospolitej Polskiej od co najmniej 100 lat (o tym zapisie często zapominamy, a jest on bardzo ważny); utożsamiać się z narodem zorganizowanym we własnym państwie.

Za mniejszości narodowe, spełniające wyżej wymienione warunki uznano następujące mniejszości³²: białoruską (46787 osób), cze-

²⁸ Tamże, s. 78.

²⁹ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.; art. 35.

³⁰ Ustawa z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym, art. 1

³¹ Tamże, art. 2, ust. 1.

³² Tamże, art. 2, ust. 2.

ską (3447), litewską (7863), niemiecką (147814), ormiańską (3623), rosyjską (13046), słowacką (3240), ukraińską (51001) i żydowską (7508).³³

Polscy ustawodawcy, mniejszość etniczną zdefiniowali, jako grupę obywateli polskich, która spełnia łącznie takie warunki, jak³⁴: jest mniej liczebna od pozostałej części ludności Rzeczypospolitej Polskiej; w sposób istotny odróżnia się od pozostałych obywateli językiem, kulturą lub tradycją; dąży do zachowania swojego języka, kultury lub tradycji; ma świadomość własnej historycznej wspólnoty etnicznej i jest ukierunkowana na jej wyrażanie i ochronę; jej przodkowie zamieszkiwali obecne terytorium Rzeczypospolitej Polskiej od co najmniej 100 lat; nie utożsamia się z narodem zorganizowanym we własnym państwie.

W Ustawie wyróżniono cztery mniejszości etniczne, zamieszkujące Polskę³⁵: karaimską³⁶, łemkowską³⁷, romską³⁸ oraz tatarską³⁹. Główne prawa mniejszości narodowych i etnicznych gwarantowane polskim prawem⁴⁰ to: wolność zachowania, rozwoju i prawo do nau-

³³ Wszystkie dane liczbowe znajdują się w: Ludność, stan i struktura demograficzno-społeczna. Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011; Główny Urząd Statystyczny; Warszawa 2013; s. 91 (dostęp: http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/LUD_ludnosc_stan_str_dem_spo_NSP2011.pdf)

³⁴ Ustawa z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych...; art. 2, ust. 3.

³⁵ Tamże; art. 2, ust. 4.

³⁶ 346 osób zadeklarowało swoją karaimską narodowość/etniczność. Dane według Głównego Urzędu Statystycznego (GUS) tabeli nr 28 Ludność według rodzaju i złożoności identyfikacji narodowo-etnicznych w 2011 roku; NSP 2011.

³⁷ 10495 osób, według Ludność, stan i struktura demograficzno-społeczna...; GUS; s. 91.

³⁸ 17049 osób zadeklarowało swoją romską narodowość/etniczność. Źródło: http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/LUD_ludnosc_stan_str_dem_spo_NSP2011.pdf

³⁹ 1916 osób zadeklarowało swoją tatarską narodowość/etniczność. Źródło jak wyżej.

⁴⁰ Opracowanie własne na podstawie: Konstytucji RP z 2 kwietnia 1997 r., Ustawy o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz języku regionalnym z 2005 r.; Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych oraz Ustawy z dnia 12 kwietnia 2001 r. Ordynacja wyborcza

ki języka mniejszości; wolność zachowania obyczajów i tradycji oraz rozwoju własnej kultury; prawo do tworzenia własnych instytucji edukacyjnych, kulturalnych oraz takich, których celem jest ochrona tożsamości religijnej (prawo do nieskrępowanej możliwości praktyk religijnych); prawo do uczestnictwa w rozstrzyganiu spraw dotyczących własnej tożsamości narodowej; zakaz dyskryminacji oraz istnienia organizacji, których program lub działalność zakłada albo dopuszcza nienawiść rasową i narodowościową (zakaz przetwarzania danych ujawniających pochodzenie etniczne); przywileje wyborcze dla komitetów wyborczych organizacji mniejszości; używanie języka mniejszości jako języka pomocniczego w gminach, w których liczba mieszkańców należących do mniejszości jest nie mniejsza niż 20% ogólnej liczby mieszkańców gminy.

Według danych z ostatniego Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań⁴¹ w Polsce żyje 38511824 milionów ludzi⁴², z tego ponad 97% identyfikuje się z narodowością polską⁴³. Łatwo więc zauważyć, że Polska jest krajem raczej jednolitym narodowościowo. Liczebność mniejszości narodowych ocenia się na ponad milion osób, co stanowi 3 – 4% ogółu ludności⁴⁴. 479169 osób deklaruje, że w swoim domu mówi wyłącznie w innym niż polski języku⁴⁵, a kilkanaście tysięcy używa dwóch języków w domowym zaciszu. Niezwykle interesujące jest też to, że w aż dziesięciu gminach w Polsce, ponad 50% ogółu mieszkańców owych gmin, stanowią członkowie różnych mniejszości⁴⁶.

do Sejmu RP.

⁴¹ Przeprowadzonego w 2011 roku.

⁴² Zobacz: http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/LUD_ludnosc_stan_str_dem_spo_NSP2011.pdf (10.01.2014 r.)

⁴³ Więcej: *Ludność. Stan i struktura demograficzno-społeczna*; Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011; Główny Urząd Statystyczny; Warszawa 2013; dostęp: http://www.stat.gov.pl/gus/5840_14076_PLK_HTML.htm

⁴⁴ *Mniejszości Narodowe w Polsce*; Stowarzyszenie «Jeden Świat»...; s. 8.

⁴⁵ Więcej: http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/LUD_ludnosc_stan_str_dem_spo_NSP2011.pdf (10.01.2014 r.)

⁴⁶ Dane według GUS – «Wykaz gmin, w których nie mniej niż 20% mieszkańców należy do mniejszości narodowych lub etnicznych, albo posługuje się językiem regionalnym».

Problem wielokulturowości to problem współistnienia różnych wartości w ramach jednego państwa. Współczesna wielokulturowość wyraża się w problemie różnic kulturowych w poszczególnych państwach, które posiadają swe mniejszości narodowe, etniczne czy religijne, domagające się własnego miejsca w kulturze narodowej. I tu rzeczywiście zauważyć można, że jest to jeden z głównych dylematów Starego Kontynentu i Unii Europejskiej. Coraz częściej słyszemy hasła «multi-kulti» (ideologia multikulturalizmu) czy «stop jakiegokolwiek dyskryminacji». Antropolodzy, socjologowie oraz dziennikarze niemal codziennie donoszą nam o upadku wzorców, historii i kultury. Oficjalnie każdy jest tolerancyjny, otwarty i kulturalny, z resztą przecież taką mamy teraz modę – «otwartość i tolerancja przede wszystkim»... Z drugiej strony nawet w XXI wieku słyszymy o przypadkach szykan czy nawet bulwersujących prześladowaniach osób o innym kolorze skóry lub orientacji seksualnej, wyznających inną religię i zasady, czy nawet różniących się od nas tak prozaicznymi rzeczami jak ubiór. A przecież «kulturą staje się to, co ludzie pragną, aby było»⁴⁷ i wszystkie wyżej wymienione elementy wpływają na nią, kształtując ją!

Prócz tolerancji oraz uregulowań prawnych, dotyczących funkcjonowania wspólnot narodowościowych, do pełni szczęścia brakuje jeszcze pełnej akceptacji odmienności narodowej, kulturowej, historycznej czy zwyczajowej, właśnie ze strony większości. Na taką akceptację może pozwolić sobie tylko człowiek, który jest w stanie zrozumieć, że wielonarodowość jest elementem pozytywnym, wzbogacającym i kształcącym. Jeśli wszyscy to pojmimy, zaczniemy bardziej dostrzegać zalety wielokulturowości a nie tylko debatować nad tym, co nam z ich strony zagraża. Mimo ujawniającego się przystosowania mniejszości do otaczającej je rzeczywistości, integracji a nawet i asymilacji⁴⁸ z pozostałą częścią społeczeństwa polskiego, można odnotować (jeszcze) sygnały niezadowolenia, poczucia krzywdy i osamotnienia w polskiej przestrzeni kulturowej.⁴⁹ Uważam jednak, że są to wyjątki bo w ciągu ostatnich kilkunastu lat, w «wolnej» Pol-

⁴⁷ W. J. Burszta; *Antropologia kultury, Tematy, teorie interpretacje*; Poznań 1998; s.154.

⁴⁸ Często jednak z zachowaniem świadomego poczucia odrębności kulturowej.

⁴⁹ A. Chodubski; *Mniejszości narodowe i etniczne w Polsce...*; s. 131.

sce, radykalnie zmieniała się sytuacja grup narodowych/etnicznych. Nikt już nawet nie wspomina o regramentacji działalności stowarzyszeń narodowościowych⁵⁰. Teraz wszystko w «rękach» owych mniejszości i innych współobywateli.

Mimo odrębności i przywiązania do pewnych wartości, mniejszości narodowe i etniczne są silnie powiązane z ładem globalnym⁵¹. Obecnie mamy do czynienia z tendencją globalizacyjną i dezintegrującą jednocześnie ład polityczny, społeczny i gospodarczy⁵². Dlatego tak ważne jest pielęgnowanie odrębności kulturowej, narodowościowej, etnicznej i językowej. Kultura ukraińska czy romska oraz język kaszubski są częścią kultury polskiej. Cały koloryt polskiej kultury polega właśnie na tym, że mieszają się w nim tradycje, obyczaje i zwyczaje mieszkańców państwa polskiego. Wszystkie te elementy kształtują kulturę i wpływają na historię naszego państwa, tworząc ją niepowtarzalną i oryginalną, co w dzisiejszym zmediatyzowanym świecie i ogromnym pędzie jest tak cenne!

Bibliografia:

1. Burszta W. J.; *Antropologia kultury, Tematy, teorie interpretacje*; Poznań 1998.
2. Chodubski A.; *Mniejszości narodowe i etniczne w Polsce: dziedzictwo przeszłości i teraźniejszości*; w: *Współczesne wyzwania polityki wobec romskiej mniejszości etnicznej – edukacja, dyskryminacja, wykluczenie społeczne*; red. Subocz E., Garbart S.; Warszawa 2013.
3. http://www.stat.gov.pl/cps/rde/xbcr/gus/LUD_ludnosc_stan_str_dem_spo_NSP2011.pdf
4. *Informacja o sytuacji mniejszości narodowych i etnicznych w Województwie Warmińsko –Mazurskim*; dostęp:http://wrota.warmia.mazury.pl/archiwum/images/stories/stories_2011/Kancelaria_Sejmiku/Pliki/informacja%20o%20mniejszo%C5%9Bciach%20sesja%2010.2010r.pdf
5. *Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r.*
6. *Ludność. Stan i struktura demograficzno-społeczna; Narodowy Spis Powszechny Ludności i Mieszkań 2011; Główny Urząd Statystyczny; Warszawa 2013.* (dostęp:http://www.stat.gov.pl/gus/5840_14076_PLK_HTML.htm)

⁵⁰ *Mniejszości narodowe ...*; red. B. Berdychowska; s. 8.

⁵¹ A. Chodubski; *Mniejszości narodowe i etniczne w Polsce...*; s. 126.

⁵² Tamże.

7. «Mniejszości żyją w zgodzie. Warmia i Mazury wzorem dla innych»; «Gazeta Olsztyńska»; 24.02.2011.
8. Mniejszości narodowe w Polsce. Praktyka po 1989 roku; red. Berdychowska B.; Warszawa 1998.
9. Mniejszości Narodowe w Polsce; Stowarzyszenie «Jeden Świat»; Service Civil International Polska; Poznań 2001.
10. Pod wspólnym niebem. Narody dawnej Rzeczypospolitej; red. Kopczyński M., Tygielski W.; Warszawa 2010.
11. Tomaszewski J.; Mniejszości narodowe w Polsce XX wieku; Warszawa 1991.
12. Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych.
13. Ustawa z dnia 12 kwietnia 2001 r. Ordynacja wyborcza do Sejmu RP.
14. Ustawa z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym.
15. «Wykaz gmin, w których nie mniej niż 20% mieszkańców należy do mniejszości narodowych lub etnicznych, albo posługuje się językiem regionalnym» Główny Urząd Statystyczny.